QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

Magistrat

Dr Rachel Montebello B.A. LL.D.

Rikors Numru: 246/2018 RM

Onor. Marlene Mizzi

vs

Onor. David Casa

Illum, 29 ta' Jannar 2020

Il-Qorti,

Rat ir-rikors l-attrici pprezentat fir-registru ta' din il-Qorti nhar it-30 ta' Ottubru 2018 fejn talbet is-segwenti:

Tiddikjara illi l-konvenut permezz ta' allegazzjonijiet illi huwa ghamel fil-pubbliku u liema allegazzjonijiet gew ippubblikati u rapportati fil-gurnal Maltatoday tal-Hadd 28 t'Ottubru, 2018 f'artikolu intestat "Casa's former aide says EP salaries were inflated" (kopja annessa u mmarkata bhala Dok MM1, u s-silta malafamanti mmarkata bl-isfar), huwa mmalfama lill-attrici, liema malafama saret bl-ghan li jtellef jew inaqqas ir-reputazzjoni tal-attrici.

Tikkundanna lil konvenut ihallas lill-attrici dik is-somma li tigi likwidata minn dina l-Onorabbli Qorti.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li huwa minn issa ngunt in subizzjoni.

Rat ir-risposta tal-Onor David. Casa pprezentata fir-registru ta' din il-Qorti nhar it-22 ta' Novembru 2018 fejn eccepixxa s-segwenti:

1. *Illi preliminarjament, l-improponabilita` u l-konsegwenti nullita` tal-proceduri odjerni u dan stante l-fatt li l-premessi tal-istess kawza huma kollha bbazati fuq allegat ksur u talba ghal-likwidazzjoni ta' danni a bazi tal-Kap.248 tal-Ligijiet ta' Malta, liema Ligi ma ghadhiex vigenti bil-promulgazzjoni tal-Kap. 579 tal-Ligijiet ta' Malta u d-dhul fis-sehh tal-istess Kap.579 permezz tal-A.L. 150 tal-2018 nhar l-14 ta' Mejju 2018.*

2. *Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, il-kumment li l-esponenti kien ta lill-gurnal MaltaToday ma gewx fedelment riprodotti mill-istess gurnal, tant li lanqas biss kien specifika lir-rikorrenti kif rappurtat.*

3. *Illi l-kummenti li l-esponenti kien ta kienu fuq l-abbuz attwali u potenzjali ta' fondi tal-Unjoni Ewropeja provduti lil Membri tal-Parlament Ewropew, investigazzjonijiet fuq l-istess abbuz u hidma fil-parlament Ewropew biex jikkumbatti l-istess.*

4. *Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, id-diskors li ghamel l-eccipjent jikkonsisti f'espressjoni ta' opinjoni u apprezament jew value judgement u huma fair comment fuq materja ta' interess pubbliku fuq fatti sostanzjalment veri ammissibbli taht l-Att dwar il-Midja u l-Malafama, il-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet u l-Libertajiet Fondamentali tal-Bniedem.*

Bl-ispejjez.

Semghet it-testimonjanza tal-attrici fl-udjenza tal-4 ta' Frar 2019 u 15 ta' Marzu 2019, kif ukoll ix-xhieda taghha in kontro-ezami fl-istess udjenza tal-15 ta' Marzu 2019;

Semghet ukoll ix-xhieda tal-konvenut prodott in subizzjoni fl-udjenza tal-4 ta' frar 2019 kif ukoll ix-xhieda ta' Saviour Balzan li xehed fil-15 ta' Marzu 2019;

Semghet ix-xhieda ta' Jacob Borg fl-udjenza tal-4 ta' Ottubru 2019;

Rat id-dokument prodotti in atti mill-attrici cioe` l-artikolu fil-harga tal-gazzetta Maltatoday tal-Hadd 28 ta' Ottubru 2018, kontenenti s-silta oggett ta' din il-kawza (Dok. MM1 anness mar-Rikors promotur), lista ta' spejjez li jistghu jithallsu mill-*General Expense Allowance*[1]; librett intestat "*MEPs' Portal FAQ on Members' financial and social entitlements*"[2], u kopja ta' decizjoni moghtija mill-Qorti Generali tal-Unjoni Ewropea datat 25 ta' Settembru 2018[3];

Rat id-dokumenti esebiti mix-xhud Saviour Balzan konsistenti fi skambju ta' e-mails u kopja stampata ta' artikolu pubblikat fuq is-sit elettroniku ta' Maltatoday fit-28 ta' Ottubru 2018: Dok. SB1, Dok. SB2 u Dok. SB3[4];

Rat id-dokumenti prodotti in atti mill-konvenut, konsistenti fl-istqarrija mibghut ghan-nom tieghu lil Saviour Balzan ghall-pubblikazzjoni (Dok. DC1); kopja stampata ta' artikolu mtella' fuq is-sit elettroniku ta' The Times of Malta fil-31 ta' Mejju 2017 (Dok. DC2), u kopja ohra ta' dan l-istess artikolu tal-31 ta' Mejju 2017 (Dok. JB1)

Rat id-dokumenti esebit mix-xhud Jacob Borg: Dok. JB2 konsistenti fi skambju ta' e-mails bejnu u bejn l-attrici.

[1] Esebita a fol. 23 *et seq*.
[2] Dok. MM2.
[3] Dok. MM3.
[4] A fol. 37 *et seq*.

Ikkunsidrat;

L-attrici ssostni li hija giet malafamata bl-allegazzjonijiet li saru mill-konvenut, liema allegazzjonijiet gew irrapportati u pubblikati fil-gurnal Maltatoday tal-Hadd 28 ta' Ottubru 2018 f'artikolu intestat "*Casa's former aide says EP salaries were inflated*". Skont l-attrici, dawn l-allegazzjonijiet saru biex itellfu u jnaqqsu r-reputazzjoni taghha.

Is-silta allegatament malafamanti, li giet immarkata bil-kulur isfar fuq il-harga tal-gazzetta Maltatoday li giet annessa mar-Rikors promotur u mmarkata Dok. MM1, qed tigi riprodotta hawn taht:-

'*Casa, who has denied the allegation, yesterday accused Labour MEPs of not accounting for one cent of their EP budget, and made special mention of Marlene Mizzi, who was leasing her offices from her own daughter "payment-free, necessarily implying that these funds are pocketed", he said.*'

Ikkunsidrat;

L-isfond tal-kaz u l-fatti relevanti ghall-vertenza odjerna, li jirrizultaw u gew stabbiliti wara li l-Qorti ezaminat l-atti u l-provi kollha akkwiziti, huma s-segwenti:-

Illi fiz-zmien meta saru l-kummenti mill-konvenut mertu ta' dan il-libell, l-attrici kienet membru tal-Parlament Ewropew eletta minn fost il-kandidati assocjati mal-Partit Laburista;

Il-konvenut ukoll huwa membru tal-Parlament Ewropew, u jifforma parti mid-delegazzjoni tal-Partit Nazzjonalista fil-Parlament Ewropew;

Il-Membri tal-Parlament Ewropew (MEPs) jircievu kull wiehed minghand il-Parlament Ewropew (EP) hlas kull xahar ta' *lump sum* f'somma massima ta'

€4,416[5] in linea ta' *allowance* maghruf bhala *General Expense Allowance* li huwa intiza sabiex ikopri u jaghmel tajjeb ghall-ispejjez amministrattivi inkorsi mill-MEPs fil-kors ta' hidmithom matul il-mandat taghhom, fosthom spejjez ta' kera ta' ufficcju, hlas ta' salarji, apparat tal-ufficcju, komunikazzjonijiet, u dan skont kif jirrizulta mid-dokumenti esebiti in atti mill-attrici[6];

Fiz-zmien tal-kaz in dizamina, huwa stabbilit li ma kien jezisti ebda obbligu fuq MEPs illi jaghtu rendikont tan-nefqa taghhom mill-*General Expense Allowance,* tant illi inghatat decizjoni mill-Qorti Generali fil-25 ta' Settembru 2018[7] li kkonferma serje ta' decizjonijiet moghtija precedentement mill-Parlament Ewropew u li rritenew illi ma ghandu jigi impost ebda obbligu fuq MEPs sabiex jizvelaw kif effettivament jonfqu l-fondi pubblici lilhom allokati ghall-ispejjez amministrattivi taghhom, jew xi obbligu sabiex jipprovdu ricevuti, fatturi jew taghrif iehor dwar l-ispejjez li effettivament jintefqu minn dan l-*Allowance;*

Illi madanakollu, fiz-zmien in kwistjoni, il-*General Expense Allowance* kien is-soggett ta' dibattitu pubbliku estensiv li kellu fil-mira tieghu dan in-nuqqas ta' trasparenza fin-nefqa da parti tal-MEPs tal-fondi provenjenti mill-imsemmi *Allowance*[8], liema dibattitu kien inghata prominenza mill-gurnal *The Times of Malta* f'artikolu ppubblikat fil-gurnal kif ukoll imtella' *on-line* fuq is-sit elettroniku tieghu fil-31 ta' Mejju 2017[9]. F'dan l-artikolu, li kien jittratta "*an EU-wide project looking into the way MEPs spend their General Expenditure Allowance*", gie rapportat illi t-tliet MEPs assocjati mal-Partit Nazzjonalista naqsu milli jipproducu dokumenti in sostenn tan-nefqa dikjarata minnhom in konnessjoni mal-hlas tal-kera tal-ufficini taghhom gewwa d-Dar Centrali. Fl-istess artikolu giet diskussa wkoll il-prassi ezistenti fost MEPs li jiddikjaraw spejjez fittizzji biex jiggustifikaw il-hlas shih tal-*Allowance* ghal spejjez amministrattivi, kif ukoll il-

[5] Cifra stabbilita ghas-sena 2018 – librett Dok. MM2, pagna 112 tad-dokument.
[6] Dok. MM2, pagna 111 *et seq*. tad-dokument, u Dok. MM1, lista ta' spejjez.
[7] Esebit bhala Dok. MM3 a fol. 40 *et seq*.
[8] Ara xhieda ta' Jacob Borg, 4 ta' Ottubru 2019.
[9] Artikolu intestate: *"PN MEPs fail to hand over invocies for Dar Centrali office rental; Dalli only one to hand invoices."*

htiega impellenti li jigu introdotti mizuri serji ghall-kontroll tan-nefqa tal-MEPs minn dan il-*General Expense Allowance*.

Illi f'dan l-artikolu tal-31 ta' Mejju 2017, l-attrici fost MEPs ohrajn intervistati, giet rapportata tghid illi fil-hidma taghha bhala MEP, hija tuza ufficju gewwa l-Belt li jappartjeni lil bintha u ma thallas ebda kera ghall-uzu ta' dan l-ufficju.

Illi jirrizulta li dan id-dibattitu pubbliku kien wassal ukoll sabiex, fuq inizzjattiva mnedija anke mill-MEPs tal-Partit Nazzjonalista, tigi introdotta mozzjoni fil-Parlament Ewropew ghal iktar trasparenza u obbligu ta' kontabbilita` b'rabta man-nefqa li jsir minn MEPs mill-budget lilhom allokat (*General Expense Allowance*) ghall-hlas ta' spejjez amministattivi;

Sussegwentement, il-konvenut, meta gie mistoqsi mill-gurnal Maltatoday ghall-kummenti tieghu fl-isfond ta' allegazzjonijiet dwar abbuz ta' droga li saru fil-konfront tieghu minn persuna li kienet impjegata mieghu bhala addett fl-ufficcju tieghu gewwa Strasbourg, baghat *email*[10] bi stqarrija fejn fisser il-pozizzjoni generali b'rabta mal-amministrazzjoni tal-*General Expense Allowance*, irribatta l-allegazzjonijiet dwar abbuz tad-droga li saru fil-konfront tieghu, u zvela illi l-MEPs delegati tal-Partit Nazzjonalista jippubblikaw *audit* kull sena dwar l-amministazzjoni taghhom tal-fondi pubblici inkluz il-*General Expense Allowance*, liema pubblikazzjoni ssir fl-interess ta' trasparenza u minghajr ebda obbligu li din issir.

Il-konvenut, fl-imsemmija stqarrija, fost affarijiet ohra qal hekk: "*It is surreal that I am being asked these ridiculous questions when my Labour counterparts do not account for 1 cent of that budget. One of whom has unashamedly declared that offices are leased from off-spring payment-free – necessarily implying that these funds are being pocketed.*"

[10] Email datat 27 ta' Ottubru 2018, Dok. DC1.

Il-konvenut kien talab specifikatament fl-*email* tas-27 ta' Ottubru 2018 illi l-istqarrija minnu moghtija tigi ppublikata bis-shih;

Illi l-ghada 28 ta' Ottubru 2018, il-gurnal Maltatoday ippubblika l-artikolu intestat "*Casa's former aide says EP salaries were inflated"*;

Illi f'dan l-artikolu, il-konvenut gie rapportat jghid fl-artikolu in kwistjoni, illi l-MEPs Laburisti Miriam Dalli u Alfred Sant kienu ivvotaw kontra emenda ghall-mozzjoni li kienet issejhet fil-plenarja sabiex MEPs ikun obbligati jzommu records ta' ricevuti relatati mal-*General Expense Allowance*.

L-imsemmi artikolu irrapporta wkoll illi fid-dikjarazzjonijiet ta' trasparenza pprezentati mill-konvenut lill-Partit Nazzjonalista, l-istess konvenut iddikjara illi l-kostitwenza tieghu dejjem irritornat porzjoni zghira ta' bejn 5% u 7% mit-total tal-*budget* allokat mill-Parlament Ewropew ghall-impjieg tal-addetti.

Mill-provi jirrizulta wkoll illi l-fondi li ghamel referenza ghalihom il-konvenut meta gie rapportat li qal illi l-attrici qieghda ddahhal f'butha l-fondi percepiti mill-"*EP budget"*, huwa l-imsemmi *General Expense Allowance* li jinghata lill-MEPs.

Jirrizulta wkoll, ghax hekk gie mistqarr mill-attrici fix-xhieda taghha f'din il-kawza, illi ghall-hidma taghha bhala MEP gewwa Malta, hija tuza ufficju li jappartjeni lil bintha, liema fond jinsab gewwa l-Belt Valletta, izda ma thallas ebda kera lil bintha ghall-uzu ta' dan il-fond.

Ikkunsidrat;

Il-Qorti tibda billi tosserva illi l-ewwel eccezzjoni sollevata mill-konvenut dwar l-improponibbilita` u nullita` tal-proceduri minhabba illi l-azzjoni giet imsejsa fuq

allegat ksur ta' disposizzjonijiet tal-Kapitolu 248 tal-Ligijiet ta' Malta, giet irtirata mill-konvenut in segwitu ghad-digriet moghti waqt l-udjenza tal-15 ta' Novembru 2018 li permezz taghha thassret ir-referenza shiha ghall-Kapitolu 248 tal-ligijiet ta' Malta.

Ghaldaqstant il-Qorti sejra tastjeni milli tiehu konjizzjoni tal-ewwel eccezzjoni.

Ikkunsidrat;

Illi permezz tat-tieni eccezzjoni sollevata fir-Risposta tat-22 ta' Novembru 2018, il-konvenut jeccepixxi illi l-kummenti li huwa kien irrilaxxa lill-gurnal Maltatoday ma gewx fedelment riprodotti mill-istess gurnal, tant illi huwa lanqas kien ghamel referenza specifika lill-attrici kif rapportat.

Jibda biex jinghad illi effettivament, l-attrici ma indirizzatx l-azzjoni taghha fil-konfront tal-editur tal-gurnal Maltatoday jew l-awtur li fassal l-artikolu in kwistjoni, u dan minkejja illi l-konvenut allega illi fl-istess artikolu huwa gie rapportat jghid kliem li huwa ma qalx. L-azzjoni hija diretta fil-konfront tal-konvenut biss u l-Qorti fehmet illi dan huwa ghaliex fir-Rikors promotur l-attrici tghid illi l-allegazzjonijiet malafamanti saru mill-konvenut "*fil-pubbliku*". Madanakollu, ma jirrizultax mill-provi illi d-diskors li sar mill-konvenut fejn intqalu l-kummenti allegatament malafamanti, kien diskors li sar fil-pubbliku.

Il-provi juru, minflok, illi l-kummenti rapportati mill-gurnal Maltatoday kienu saru mill-konvenut fi stqarrija li huwa baghat lill-istess gurnal biex jirribatti allegazzjonijiet li kienu qed isiru mill-addett tieghu *inter alia* in konnessjoni mal-abbuz tad-droga u in konnessjoni wkoll mal-prassi tal-MEPs li jesageraw in-nefqa attwali tal-ispejjez amministrattivi taghhom, inkluz salarji tal-addetti tal-kostitwenza, bl-iskop li tkun b'hekk gustifikata t-talba ghall-hlas tal-ammont shih tal-fondi allokati lilhom bil-*General Expense Allowance*. Kif inghad, din l-

istqarrija, jew ahjar, partijiet minnha gew pubblikati mill-istess gurnal fl-artikolu intestat "*Casa's former aide says EP salalries were inflated*".

Il-konvenut jeccepixxi illi fl-istqarrija tieghu, huwa ma ghamilx referenza espressa ghall-attrici u jikkontendi illi l-artikolu in kwistjoni irrapporta kliem li huwa effettivament ma kienx qal. Ghalkemm il-konvenut ma jichadx illi s-silta fil-gurnal in kwistjoni tirriproduci *verbatim* uhud mill-kliem proprju li ntuza fl-istqarrija li huwa baghat lill-istess gurnal, u cioe` l-kliem "*payment-free, implying that the funds are being pocketed*", huwa jsostni li qatt ma semma b'isimha lill-attrici u jikkontendi illi l-awtur tal-artikolu ghazel huwa stess liema partijiet mill-istqarrija jirriproduci o meno fl-artikolu tieghu.

Il-konvenut huwa konfortat f'din l-eccezzjoni mill-kontenut ta' Dok. DC1 li fih l-istqarrija li kienet intbaghtet bil-posta elettronika lil Saviour Balzan, l-awtur tal-artikolu in kwistjoni, b'talba sabiex tigi pubblikata bis-shih l-istqarrija tal-konvenut li giet riprodotta fl-istess *e-mail.* Il-Qorti rat l-istqarrija Dok. DC1[11] u tosserva minnufih li kuntrarjament ghal dak li jintqal fis-silta in dizamina, m'huwiex minnu illi l-konvenut "*made special mention of Marlene Mizzi*" ghaliex ir-referenza tieghu kienet lil "*… my Labour counter-parts ... One of whom has unashamedly declared ...*". B'zieda ma' dan, jigi osservat illi ghalkemm fl-*e-mail* ossia stqarrija, hemm imsemmi illi din il-persuna tikri ufficju minghand "*offspring, payment-fee*", imkien ma jirrizulta illi l-konvenut semma li dan l-ufficju huwa proprju ta' bintha.

Il-konvenut ghandu ragun ukoll meta jghid illi l-attrici kienet issemmiet espressament b'isimha f'dan il-kuntest, fl-artikolu precedenti li kien ippubblikat fuq is-sit elettroniku ta' The Times of Malta fil-31 ta' Mejju 2017[12] fejn, fl-isfond tal-istess tema dwar in-nuqqas ta' kontabbilita` tal-MEPs ghall-ispejjez li jintefqu mill-*General Expense Allowance* taghhom, hija stess giet rapportata tghid li tuza

[11] Fol. 31 *et seq*.
[12] Dok. DC2 a fol. 35 u 35.

ufficju ta' bintha minghajr ma thallas kera. Effettivament, gie rapportat hekk fl-artikolu tal-31 ta' Mejju 2017: "*Marlene Mizzi said she uses an 80 square metre Valletta office rent-free from her daughter*". Dan, f'kull kaz jirrizulta mill-korrispondenza esebita fl-atti mix-xhud Jacob Borg[13].

Madanakollu, minkejja illi t-tieni eccezzjoni tal-konvenut ghandha mis-sewwa, il-Qorti fehmet illi l-attrici tippernja l-azzjoni taghha ghall-malafama fuq il-pubblikazzjoni (fl-artikolu mertu ta' din il-kawza) tal-kliem riprodott *verbatim* mill-istqarrija tal-konvenut cioe`, specifikatament, il-kliem "… *payment-free, necessarily implying that the funds are being pocketed*" li huwa l-kliem uzat mill-konvenut innifsu, liema kliem, skont l-attrici, joskuraw l-integrita` taghha ghaliex l-implikazzjoni palezi hija illi hija zzomm ghaliha nnifisha u b'mod mhux regolamentari, spejjez li huma allokati specifikatament lilha bhala MEP sabiex thallas bihom *inter alia* l-kera ta' ufficcju.

Ghaldaqstant, u b'referenza ghal dak li eccepixxa l-konvenut fit-tieni eccezzjoni, ma jirrizultax illi l-attrici qieghda tilmenta bil-fatt illi ssemmiet b'isimha mill-konvenut. Wara kollox, m'huwiex fatt kontestat mill-attrici illi hija stess kienet stqarret lill-gurnal The Times of Malta li hija tikri ufficcju l-Belt minghand bintha "*rent-free*".

Il-Qorti fehmet l-attrici qieghda torbot l-allegazzjoni tal-konvenut mal-fatti minnha stess dikjarati u li gew rapportati fil-midja fil-31 ta' Mejju 2017, cioe` li hija tuza ufficcju ta' bintha minghajr ma thallas kera, u f'kull kaz din ir-rabta hija evidenti. Isegwi ghalhekk illi dak li ghandu jigi mistharreg u stabbilit f'din il-kawza, huwa jekk l-allegazzjonijiet maghmula mill-konvenut (u rapportati fil-gurnal Maltatoday) b'rabta manifesta mal-fatti kif mistqarra mill-attrici nnifisha, humiex malafamanti fil-konfront tal-istess attrici.

---

[13] Dok. JB2.

Ikkunsidrat;

Il-konvenut, permezz tat-tielet u r-raba' eccezzjonijiet minnu sollevati fir-Risposta tieghu, jilqa' ghall-azzjoni attrici billi jsostni illi l-kummenti tieghu kienu saru fuq materja ta' interess pubbliku, cioe` l-abbuz attwali u potenzjali tal-fondi tal-Unjoni Ewropea, u l-investigazzjonijiet u hidmiet ohrajn li kienu qed isiru biex jigi kombattut dan l-abbuz. Jikkontendi wkoll illi l-kummenti tieghu jikkostitwixxi espressjoni ta' opinjoni jew *value judgement* fuq materja ta' interess pubbliku, liema opinjoni saret in konnessjoni ma' fatti li huma sostanzjalment veritieri.

Il-Qorti tibda billi tosserva illi, kif gia` stabbilit, huwa fatt ammess mill-attrici u maghruf lill-pubbliku tramite pubblikazzjoni precedenti, illi hija tuza l-ufficcju ta' bintha minghajr ma thallas xi kera ghal dak l-uzu. Fix-xhieda taghha quddiem il-Qorti, l-attrici qalet li "*kien ideja tajba li jien ma nhallasx assolutament kera lit-tifla tieghi*" u fil-fatt tichad li hija tghaddi jew kienet thallas xi flus ghall-uzu tal-fond in kwistjoni bhala ufficcju, lil bintha. Izda l-attrici toggezzjona b'mod specifiku ghall-uzu tal-kelma "*pocketing*" mill-konvenut ghaliex issostni li din il-kelma taghti x'tifhem illi hija qed tisraq minn fondi li ma jappartjenux lilha u qed taghmel uzu indebitu mill-*General Expense Allowance*. Dan skont l-attrici, huwa ta' hsara ghar-reputazzjoni taghha bhala persuna ta' integrita` li dejjem imxiet skont r-regoli tal-procedura tal-Parlament Ewropew.

L-attrici tilmenta ulterjorment dwar il-fatt illi ghalkemm hija kienet recentement ivvotat fil-Parlament Ewropew favur l-emenda mressqa ghar-rapport dwar il-Budget tal-Parlament, dwar il-htiega li jkun hemm iktar trasparenza fl-uzu tal-fondi percepiti mill-*General Expense Allowance* tal-MEPs, bl-istess mod kif ivvota l-konvenut u l-MEPs l-ohrajn eletti mill-kamp politiku Nazzjonalist, dan il-fatt ma semmiex il-konvenut meta ghamel l-allegazzjonijet mertu ta' din il-kawza.

Izda hawnhekk il-Qorti trid tosserva illi l-attrici m'hijiex ghal kollox korretta ghaliex jirrizulta li effettivament, il-konvenut ghamel is-segwenti stqarrija fir-rigward, liema stqarrija giet debitament rapportata fl-artikolu in kwistjoni:-

"*It is even more surreal that it was Labour MPs Miriam Dalli and Alfred Sant that just this week did not support an amendment voted on in plenary that would require MEPs to keep records of receipts related to the General Expense Allowance*".

Ghalkemm huwa minnu li ma l-konvenut ma semmiex espressament illi l-attrici kienet ivvotat favur l-emenda in kwistjoni, huwa fatt maghruf lill-pubbliku u stabbilit b'mod inkonfutabbli illi dak iz-zmien, l-unici tliet MEPs eletti mill-kamp politiku Laburist kienu biss l-attrici u z-zewg MEPs l-ohrajn appena msemmijin. B'dan huwa bizzejjed biex il-qarrej ordinarju jifhem illi l-attrici ma kienetx ivvotat kontra l-emenda kif ghamlu l-unici zewg MEPs Maltin ohrajn tal-Partit Laburista.

Ikkunsidrat;

Illi huwa risaput illi d-difiza tal-gudizzju onest hija intiza sabiex tippromowovi d-dritt ghal-liberta` tal-espressjoni, b'dan illi min irid jesprimi l-fehmiet tieghu fuq il-kondotta jew il-kliem ta' haddiehor ma jkunux imxekkel fil-parametri tal-kritika tieghu, izda jkun minflok hieles illi jsawwar il-kritika tieghu fl-iktar termini skjetti, xewwieki u enfatici li huma kompatibbli mal-kritika legittima.

Fil-ligi taghna[14], id-difiza ta' opinjoni onesta tirnexxi jekk il-konvenut jissodisfa s-segwenti kundizzjonijiet[15]:-

(a) id-dikjarazzjoni li dwarha jkun sar l-ilment hija dikjarazzjoni ta' opinjoni;
(b) id-dikjarazzjoni li dwarha jkun sar l-ilment, tindika, kemm f'termini ġenerali jew speċifiċi, il-bażi tal-opinjoni;

[14] Kap. 579 tal-Ligijiet ta' Malta.
[15] Artikolu 4(2) tal-Kap. 579.

(ċ) li persuna onesta setgħet ikollha dik l-opinjoni abbażi ta'-

(i) kwalunkwe fatt li eżista fiż-żmien li fih id-dikjarazzjoni li dwarha jkun sar l-ilment, kienet ippubblikata; jew

(ii) kull ħaġa affermata bħala fatt f'dikjarazzjoni privileġġjata ppubblikata qabel id-dikjarazzjoni li dwarha jkun sar l-ilment.

Is-subartikolu (3) tal-Artikolu 4 imbaghad jipprovdi illi d-difiża ta' opinjoni onesta tkun mitlufa jekk l-attur juri li l-konvenut ma kellux dik l-opinjoni, filwaqt illi s-subartikolu (4) jiddefinixxi "*dikjarazzjoni privileggata*"[16] bhala wahda, *inter alia*, fejn:-

"… il-persuna responsabbli għall-pubblikazzjoni tagħha tista' turi bħala difiża għaliha li - (a) il-pubblikazzjoni hija dwar materja ta' interess pubbliku li tkun diġà ngħatat pubbliċità b'mod aċċessibbli għal udjenza kbira f'medium stabbilit…"

Sinjifikanti wkoll il-fatt illi d-difiza ta' opinjoni onesta invokata mill-konvenut, tapplika biss meta l-persuna aggravata hija persuna pubblika. Il-ligi tiddefinixxi "*persuna pubblika*", fost ohrajn, bhala persuna li "*hija kandidat għal kariga pubblika u l-fatti attribwiti lilha jirreferu għall-onestà, abbiltà jew kompetenza tagħha, sabiex tokkupa dik il-kariga*."[17]

Issa f'dan il-kaz huwa car illi l-istqarrija tal-konvenut saret f'kuntest kjarament politiku u l-Qorti hija sodisfatta illi l-kumment tal-konvenut sar ukoll fuq materja ta' interess pubbliku u abbazi ta' informazzjoni fattwali li kienet diga` maghrufa lill-pubbliku in generali, sija minhabba l-pubblikazzjoni tal-artikolu fuq is-sit elettroniku ta' the Times of Malta iktar minn sena qabel b'rabta man-nuqqas ta' trasparenza dwar l-uzu tal-fondi pubblici percepiti mill-MEPs taht il-kappa tal-*General Expense Allowance*, u sija wkoll minhabba l-fatti zvelati fl-istqarrija tal-

[16] Imsemmija f'Artikolu 4(2)(c)(ii).

[17] Artikolu 4(5) tal-Kap. 579.

konvenut u li gew riprodotti u ppubblikati fl-artikolu in kwistjoni. Dawn il-fatti huma senjatament: il-fatt illi l-MEPS tal-Parit Laburista ma jaghtu ebda kont dwar xi nefqa mill-*General Expense Allowance* rispettivi taghhom; il-fatt illi l-MEPs Miriam Dalli u Alfred Sant kienu vvotaw kontra l-emenda favur mozzjoni ghall-obbligu li jinzammu records dwar pagamenti li jsiru mill-*General Expense Allowance*; kif ukoll il-fatt illi l-MEPs tal-Partit Nazzjonalista jippubblikaw b'mod volontarju kull sena audit dwar l-uzu taghhom tal-fondi pubblici fosthom il-*General Expense Allowance*.

Il-Qorti hija wkoll tal-fehma illi dak li ntqal mill-konvenut b'rabta mal-fatt illi l-attrici ma thallasx kera ta' ufficcju mill-fondi lilha allokati *inter alia* ghal dan l-iskop, ma jistax jitqies bhala dikjarazzjoni ta' fatt li l-ezistenza tieghu tkun trid tigi demostrata, izda jikkostitwixxi espressjoni ta' opinjoni jew *a value judgement* a tenur tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 4 tal-ligi.

Wiehed ifakkar hawnhekk illi skont il-gurisprudenza pacifika tal-Qorti Ewropeja, l-imharrek f'azzjoni ta' libell m'huwiex u ma ghandux ikun tenut illi jipprova l-verita`ta' *value judegments* ghaliex dan ir-rekwizit ikun jikkozza mal-jedd protett fl-Artikolu 10 tal-Konvenzjoni u ghaldaqstant, il-ligi ma tistax tigi mfissra b'mod illi tesigi lill-konvenut li jipprova l-verita` ta' opinjoni, ghalkemm ghandu jinghata l-opportunita` li jaghmel dan.

Fid-decizjoni taghha fil-kaz **Cumpănă and Mazăre v. Romania**, il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem[18] riaffermat illi:-

"… a careful distinction needs to be made between facts and value judgments. The existence of facts can be demonstrated, whereas the truth of value judgments is not susceptible of proof (see De Haes and Gijsels, cited above, p. 235, § 42, and Harlanova v. Latvia (dec.), no. 57313/00, 3 April 2003).

[18] "Il-Qorti Ewropea".

99. Admittedly, where allegations are made about the conduct of a third party, it may sometimes be difficult, as in the instant case, to distinguish between assertions of fact and value judgments. Nevertheless, even a value judgment may be excessive if it has no factual basis to support it (see Jerusalem v. Austria, no. 26958/95, § 43, ECHR 2001-II)."

Fir-rigward, huwa minnu illi l-kelma "*pocketing*" tissuggerixxi u hija kapaci illi tohloq ipotesi f'mohh il-qarrej ordinarju illi effettivament l-attrici qieghda zzomm ghaliha l-fondi li hija tippercepixxi mill-Parlament Ewropew, minflok thallas bihom xi spejjez amministrattivi. Izda fir-realta`, m'hemmx wisq dubbju illi din l-espressjoni tal-konvenut ma hijiex tant espressjoni ta' fatt *ut sic* anzicche` espressjoni ta' opinjoni fuq il-fatt - del resto stabbilit u maghruf - illi l-attrici, ghalkemm tippercepixxi *allowance* minn fondi pubblici ghall-hlas *inter alia* tal-kera ta' ufficcini, taghmel uzu minn ufficcju ta' bintha minghajr ma thallas kera. Dan il-fatt, l-attrici, kif rajna, mhux biss ma cahditux izda affermatu hija stess anke fix-xhieda taghha.

Mizmum ferm dan kollu, l-allegazzjoni li ghamel il-konvenut bl-uzu tal-kelma "*pocketing*", pjuttost milli dikjarazzjoni ta' fatt, jirrizulta li huwa kumment maghmul b'rabta diretta ma' fatti veri, stabbiliti u ammessi mill-attrici. Huwa ovvju illi tezisti bazi fattwali sufficjentement stabbilita ghall-espressjoni li uza l-konvenut, liema bazi fattwali tikkonsisti fid-dikjarazzjoni li ghamlet l-attrici stess lil the Times of Malta u li kwindi giet pubblikata fl-istess *medium* li gew pubblikati wkoll l-allegazzjonijiet tal-konvenut mertu ta' din il-kawza.

Ikkunsidrat;

Huwa fatt inkontestat illi l-attrici hija persuna li fiz-zmien tal-pubblikazzjoni mertu ta' din l-azzjoni, kienet tokkupa kariga pubblika f'istituzzjoni Ewropea, fejn bhala MEP kienet tirrapprezenta l-interessi tal-kostitwenti taghha Maltin, u b'hekk kienet tiehu sehem attiv fil-politika. Din il-kariga bla dubju kienet tesponi lill-attrici ghal skrutinju tal-kondotta pubblika taghha, kif ukoll ghal kritika fuq livell

politiku fir-rigward ta' materji ta' interess pubbliku, fosthom in-nefqa li hija taghmel mill-fondi pubblici lilha mhallsa f'din il-kariga pubblika u politika taghha.

Fil-kaz **Jerusalem v. Austria**[19], intqal hekk in propositu:-

"Politicians must display a greater degree of tolerance, especially when they themselves make public statements that are susceptible to criticism."

Imbaghad, fil-kaz ta' **Fledek v. Austria[20]**, il-Qorti Ewropeja riteniet ukoll hekk:-

74. The Court further recalls that there is little scope under Article 10 § 2 of the Convention for restrictions on political speech or on debate on questions of public interest (see Sürek v. Turkey (no. 1) [GC], no. 26682/95, § 61,ECHR 1999-IV). Moreover, the limits of acceptable criticism are wider as regards a politician as such than as regards a private individual. Unlike the latter, the former inevitably and knowingly lays himself open to close scrutiny of his words and deeds by journalists and the public at large, and he must consequently display a greater degree of tolerance (see Lingens v. Austria, judgment of 8 July 1986, Series A no. 103, p. 26, § 42, or Incal v. Turkey, judgment of 9 June 1998, Reports 1998-IV, p. 1567, § 54).

Fid-decizjoni recenti fil-kaz **Savenko (Limonov) v. Russia**[21], il-Qorti Ewropea riaffermat illi:-

"The requirements of the protection of a politician's reputation have to be weighed against the interests of open discussion of political issues (see Oberschlick v. Austria (no. 1), 23 May 1991, § 59, Series A no. 204)"

Il-Qorti ziedet tghid ukoll illi:-

"... prominent political figures, ... should be prepared to accept strongly worded criticism and may not claim the same level of protection as a private individual unknown to the public, especially when the statement did not concern their private life or intrude on their intimacy (see Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [GC], no. 40454/07, §§ 84 and 123, ECHR 2015 (extracts). "

[19] Appl. 26958/95, deciz 27 ta' Frar 2001.
[20] Appl. 29032/95, deciz 12 ta' Lulju 2001.
[21] Appl. 29088/08, deciz 26 ta' Novembru 2019.

Applikat dan l-insenjament ghall-fatti tal-kaz li ghandha quddiemha llum, hija l-fehma tal-Qorti illi l-konvenut, bhala Membru Parlamentari Ewropew li (skont kif rapportat fl-artikolu in kwistjoni) evidentement jemmen illi a differenza tal-MEPs tal-Partit Laburista, huwa jsegwi b'mod skupoluz ir-regoli tal-EP dwar l-uzu tal-fondi provenjenti mill-*General Expense Allowance*, ghandu jedd li jesprimi l-fehma tieghu lill-pubbliku dwar l-agir u l-kondotta ta' Membri Parlamentari Ewropew kollegi tieghu, fosthom l-attrici, fil-mod kif jutilizzaw il-fondi pubblici lilhom imhallsin.

In propositu, il-Qorti Ewropea fid-decizjoni fil-kaz **Pakdemirli v. Turkey** riaffermat il-principju illi l-bniedem politiku huwa mistenni li jittollera margini wiesa' ta' skrutinju **mill-vicin, *a fortiori*, anke mill-avversarji politici tieghu dwar dikjarazzjonijiet u stqarrijiet li huwa jaghmel fil-pubbliku u li huma suxxettibbli ghall-kritika**[22].

Issa fil-kaz odjern huwa wkoll evidenti, kif diga` rajna, illi l-opinjoni espressa mill-konvenut dwar l-implikazzjonijiet tad-dikjarazzjoni maghmula mill-attrici, saret u giet pubblikata bhala parti minn dibattitu politiku fuq materja ta' interess pubbliku generali, konsistenti fil-htiega ta' trasparenza u tnaqqis ta' abbuz fl-amministrazzjoni tal-fondi pubblici mhallsin lill-MEPs. Dan id-dibattitu jirrizulta li kien tqanqal mill-progett ta' investigazzjoni imnedija minn Transparency International bil-mira li jigu intodotti mizuri u obbligi stretti in konnessjoni mal-uzu u nefqa mill-MEPs tal-fondi provenjenti mill-*General Expense Allowance*, u kien wassal proprju sabiex l-attrici taghmel l-istqarrija dwar l-uzu tal-ufficju ta' bintha.

[22] Appl. 35839/05, deciz 22 ta' Mejju 2005: *"L'homme politique s'expose inévitablement et consciemment à un contrôle attentif de ses faits et gestes, tant par les journalistes que par la masse des citoyens et, a fortiori, par un adversaire politique. Il doit montrer une plus grande tolérance, surtout lorsqu'il se livre lui-même à des déclarations publiques pouvant prêter à critique. Il a certes droit à voir protéger sa réputation, même en dehors du cadre de sa vie privée, mais les impératifs de cette protection doivent être mis en balance avec les intérêts de la libre discussion des questions politiques, les exceptions à la liberté d'expression appelant une interprétation étroite."* Ara wkoll **Lopes Gomes Da Silva v. Portugal**, Appl. 37698/97.

B'zieda ma' dan, jirrizulta wkoll illi l-kumment tal-konvenut sar mhux biss abbazi ta' fatti stabbiliti u maghrufin pubblikament, izda wkoll sabiex jirribatti allegazzjonijiet li kienu qed isiru anke specifikatament fil-konfront tieghu, dwar l-abbuz sistematiku li jsir mill-MEPs fl-uzu tal-*General Expense Allowance*.

Ikkunsidrat;

Illi gie ritenut ukoll in propositu illi:-

"*While the role of the press certainly entails a duty to alert the public where it is informed about presumed misappropriation on the part of local elected representatives and public officials, the fact of directly accusing specific individuals by mentioning their names and positions placed the applicants under an obligation to provide a sufficient factual basis for their assertions (see* Lešník v. Slovakia*, no. 35640/97, § 57 in fine, ECHR 2003-IV, and* Vides Aizsardzības Klubs v. Latvia*, no. 57829/00, § 44, 27 May 2004).*"[23]

L-attrici ssostni li l-uzu tal-kelma "*pocketing*" tqanqal ipotesi ta' disonesta` u konnotazzjoni li hija qed tisraq il-fondi. Filwaqt li huwa minnu li bil-kelma uzata mill-konvenut, il-konnotazzjoni evidenti hija li l-fondi li ma jintnefqux fuq kera ta' ufficini, l-attrici zzommhom ghaliha nnifisha, fil-kaz odjern u kuntrarjament ghal dak li xehdet l-attrici, **il-Qorti ma taqbilx illi l-implikazzjonijiet naxxenti mill-kumment tal-konvenut huma tali li jaddebitaw agir illegali jew dizonest specifiku da parti tal-attrici, specjalment meta l-kumment jigi mqieghed fil-kuntest shih tal-istqarrija tieghu fejn jigu mfissra l-fatti kollha dwar il-*General Expense Allowance*, inkluz il-fatt illi ma jezisti ebda obbligu kwalsiasi ta' kontabbilita` da parti tal-MEPs dwar in-nefqa li jaghmlu minn dan l-*Allowance*.**

[23] **Cumpănă and Mazăre v. Romania**, *supra*.

Fl-istess waqt izda, il-Qorti tqis ukoll illi l-kondotta tal-attrici, li dikjaratament tuza ufficcju appartanenti lil bintha ghall-amministrazzjoni tal-affarijiet taghha bhala MEP gewwa Malta, minghajr hlas, ma jistax hlief ifisser, inevitabbilment u oggettivament, illi l-attrici ffrankat l-ispejjez tan-nefqa li altrimenti kien ikollha taghmel mill-fondi tal-*General Expense Allowance*. Fi kliem iehor, anke jekk ma hemm xejn inerentement irregolari fil-kondotta tal-attrici kieku effettivament zammet ghaliha l-fondi intizi biex jithallsu l-ispejjez tal-kera ta' ufficcini, dak li qal il-konvenut hija konkluzjoni li seta' jasal ghaliha kull bniedem ordinarju abbazi tal-kwadru kollu ta' fatti accessibbli u maghrufa.

Fuq kollox, il-Qorti ma tista' qatt twarrab il-fatt illi l-attrici li kienet dak iz-zmien tokkupa kariga politika u pubblika f'isituzzjoni Ewropea li proprju bis-sahha taghha, kienet tippercepixxi l-*Allowance* in dizamina, u ghalhekk kellha taccetta parametri wiesa' ta' kritika u skrutinju dwar il-kondotta taghha, anke minn avversarji politici taghha stess.

In konkluzjoni, il-Qorti tosserva wkoll illi l-attrici kellha kull opportunita`, fl-isfond u fil-kors tad-diskussjoni politika li kienet ghaddejja b'rabta proprju man-nefqa li jaghmlu l-MEPs mill-*General Expense Allowance*, illi twarrab kull percezzjoni li legittimament u ragjonevolment seta' jasal ghalih kull bniedem ordinarju li jkun qara d-dikjarazzjoni taghha minghajr wisq tigbid tal-immaginazzjoni, specjalment meta kienet diga` rilaxxat stqarrija fuq talba specifika ta' Jacob Borg ghan-nom tal-gurnal The Times of Malta. L-attrici setghet, per ezempju, tirrileva illi hija tirrifondi porzjoni tal-fondi li jibqghu ma jintefqux mill-General *Expense Allowance*[24], jew tirrileva illi ghalkemm ma thallasx kera ta' ufficcju, tuza l-fondi relattivi biex thallas spejjez amministrattivi ohrajn in sostituzzjoni tan-nefqa tal-kera. Madanakollu, jirrizulta illi l-attrici, meta ghamlet l-istqarrija relattiva lil The Times of Malta, u anke meta xehdet quddiem

[24] Bhalma jidher li jaghmel il-konvenut innifsu, skont ma gie rapportat jghid fl-artikolu mertu ta' dan il-kaz.

il-Qorti, ma ghamlet xejn biex twarrab il-possibbilita` li tinholoq il-percezzjoni li llum qieghda tilmenta dwarha.

Dan premess u stabbilit, u fl-assjem tal-fatti kollha rapportati li kienu accessibbli u maghrufin lill-pubbliku dwar it-tema in diskussjoni, il-Qorti tqis illi l-kumment tal-konvenut jikkostitwixxi espressjoni tal-gudizzju fuq materja ta' interess pubbliku, liema gudizzju huwa seta' oggettivament jasal ghaliha b'mod ragjonevoli fuq il-kondotta ta' MEP kollega tieghu, bhalma seta' jasal ghaliha kull qarrej ordinarju fl-isfond tal-fatti maghrufa, u dan in konformita` pjena mar-rekwiziti tas-subartikolu (2) *et sequitur* tal-Artikolu 4 tal-Kap. 579.

Ikkunsidrat ulterjorment;

Il-Qorti ma tikkondividix is-sottomissjoni tal-abbli difensur tal-attrici waqt it-trattazzjoni, illi l-kumment tal-konvenut kien wiehed kattiv u malizzjuz ghaliex huwa uza kelma b'konnotazzjonijiet ta' agir irregolari ghalkemm kien konsapevoli li ma hemm ebda obbligu ta' kontabbilita` fuq l-MEPs dwar in-nefqa li ssir mill-*General Expense Allowance*.

Huwa risaput illi l-prova tal-malizzja xxejjen id-difiza tal-kumment onest izda f'kull kaz, l-oneru tal-prova inkombi lil min jallega li l-kumment ikun sar b'hazen. In tema ta' *value judgements*, ghas-success ta' allegazzjoni li l-kumment ikun sar b'malizzja jrid jintwera mhux tant rieda hazina jew malizzja, izda illi l-awtur tal-kumment ma kienx genwinament u onestament jemmen fl-opinjoni li huwa esprima.

Izda f'dan il-kaz, fl-isfond politiku ta' dibattitu dwar materja ta' interess pubbliku, il-Qorti tqis li mhix f'lokha l-allegazzjoni ta' nefarjeta` da parti tal-konvenut. F'kull kaz, tqis ukoll illi ma ntweriex b'mod sodisfacjenti illi l-konvenut kien jaf b'liema mod l-attrici kienet effettivament nefqet il-fondi mill-*Allowance* lilha

allokat, u jekk hallsitx xi spejjez ohrajn minflok in-nefqa ghall-hlas tal-kera, wisq anqas gie muri illi huwa deliberatament naqas milli jizvela dan it-taghrif fl-istqarrija tieghu. F'kull kaz, kif diga` rajna, l-implikazzjonijiet tad-dikjarazzjoni li ghamlet l-attrici nnifisha fir-rigward tal-uzu tal-ufficini hawn Malta minghajr hlas, huma ovvji anke fl-isfond tan-nuqqas ta' spjega ohra da parti taghha, u dan irrispettivament minn kull konsiderazzjoni dwar l-obbligu o meno tal-MEPs jiggustifikaw jew jaghtu rendikont tan-nefqa taghhom mill-fondi allokati lilha permezz tal-*General Expense Allowance*. Ghall-kuntrarju, il-Qorti fehmet illi hija l-pozizzjoni tal-konvenut, talanqas hekk kif dikjarat fl-artikolu mertu tal-kawza, illi huwa jassigura li l-ufficcju tieghu dejjem jirrifondi l-porzjoni mhux minfuqa mill-allowance in kwistjoni.

Konsegwentement hija l-fehma tal-Qorti li l-kumment tal-konvenut hekk maghmul bi kritika ta' persuna politika fil-kuntest ta' dibattitu politiku proprju dwar il-htiega ta' trasparenza fl-uzu tal-fondi pubblici, ma sarx b'malizzja izda jikkostitwixxi espressjoni ta' opinjoni onesta fuq materja ta' interess pubbliku ai termini tal-Artikolu 4(2) tal-Kap. 579, li hija accettabbli f'socjeta` demokratika. Ghaldaqstant, tqis bhala tajbin it-tielet u r-raba' eccezzjonijiet minnu sollevati.

DECIDE

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi filwaqt li tastjeni milli tiehu konjizzjoni tal-ewwel eccezzjoni tal-konvenut, tilqa' l-bqija tal-eccezzjonijiet tal-konvenut u konsegwentement tichad it-talba tal-attrici bl-ispejjez kontra taghha.

DR. RACHEL MONTEBELLO
MAGISTRAT.

Deputat Registratur